Ångpanneföreningen jubilerar

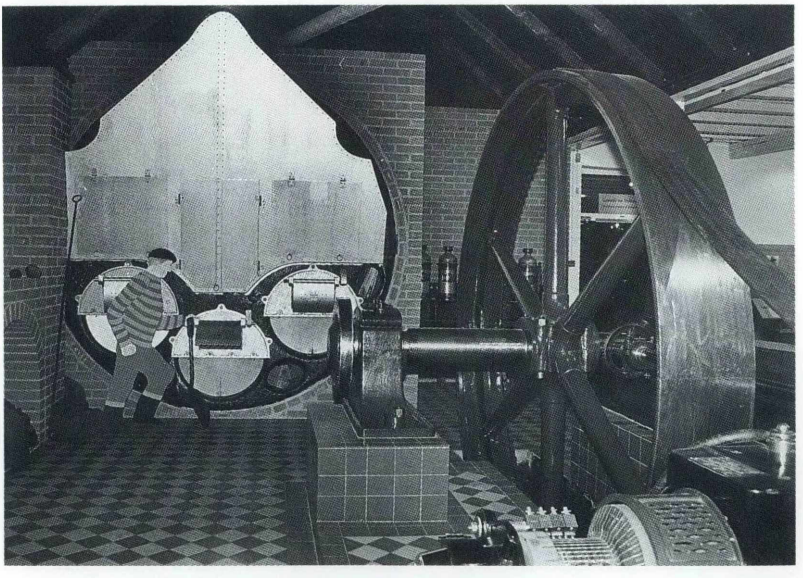
100 år med energi – process – miljö

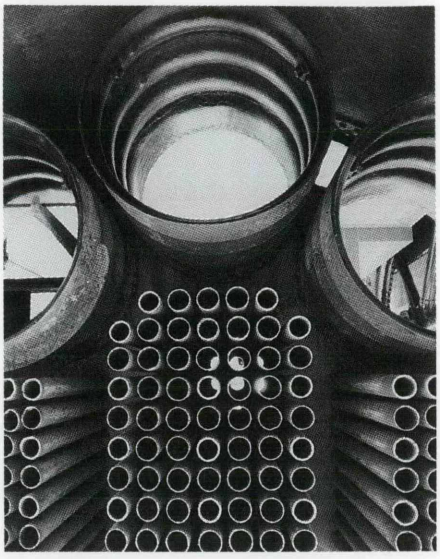
Av Gunnar Holme

1890-talet är förvisso ett mycket viktigt decennium i svensk industrihistoria. Intill dess hade svensk industri så sakta utvecklats, vilket åstadkommit många frågetecken, i synnerhet då det gällde energiförsörjning och därmed förenad yrkessäkerhet. Influenserna från industrins utveckling i Europa trängde sig in, också på våra nordiska latituder. I denna utvecklingsfas började man på allvar också i Sverige fundera över det här med maskinhjälpmedel och säkerhet, och naturligt nog nådde utvecklingen allra först vårt sydligaste landskap, där man nu insåg att det skulle komma att behövas någon form av övervakning av riskabla industrihjälpmedel.

Det stod ganska tidigt klart för några av Skånes industriellt berörda aktörer att risk kunde föreligga av ett statligt ingrepp och dirigerande, varför industriadeln där beslöt att bilda en förening för ägare av tryckkärl, vars hantering hade visat sig innebära risker för dem, som stod för den dagliga kontakten. Så

1. Rekonstruktion av en ångdriven belysningscentral från 1890-talet i Tekniska Museets utställning Elkraftens historia. Eldaren t v skyfflade in stenkol i ångpannans tre eldrör (här dolda bakom eldstadsluckorna.). Foto Kay Danielson, Tekniska Museet.





2. Belysningscentralens (bild 1) ångpanna är genomskuren/delad p g a utrymmesbrist. Underst i bild pannans tre eldrör och däröver tuber för avledning av rök-gaserna. Genom en sk manlucka kröp besiktningsmannen från Ångpanneföreningen ner i pannan för att inspektera pannväggar, rör och tuber, vilka bl a kunde vara belagda med pannsten som riskerade att vålla en ångpanneexplosion. Foto Kay Danielson, Tekniska Museet.

bildades Södra Sveriges Ångpanneförening i början av 1895 enligt statuter och idéer från i första hand Tyskland.

Redan 1897 kom nästa steg i det att man i Stockholm instiftade Mellersta och Norra Sveriges Ångpanneförening. Styrelser utsågs bland väl förtjänta industrimän, och erfarna ingenjörer anställdes för att svara för den praktiska verksamheten gällande säkerheten hos framför allt ångpannor men även andra tryckkärl. Verksamheten sköttes så väl att föreningarna fick statlig fullmakt att självständigt stå för den erforderliga kontrollen.

Genom sina dagliga kontakter inom tryckkärlsområdet inhämtade besiktningsmännen mycken erfarenhet inte bara om säkerhet utan även om driften av ångpannor och andra tryckkärl, och en och annan kom så småningom att vid sidan av det ordinarie uppdraget mer och mer ägna sig åt frågor rörande den dagliga driften, åt bränsleekonomi och åt nyinstallationer. Det blev inledningen till den konsulterande verksamhet, som med åren kommit att bli den dominerande andelen på Ångpanneföreningens program.

Omkring 1910 startade man i den södra föreningen en rådgivande och kontrollerande verksamhet inom elområdet, ett initiativ som snart följdes av en liknande komplettering i den norra föreningen.

Kopplingen mellan besiktning och konsultering visade sig vara fruktbar. Den resulterade i en samsyn på drifts- och säkerhetsproblem, som gav industrierna stora fördelar.

Förändringar har förvisso ägt rum. De båda föreningarna slogs ihop så småningom under en gemensam styrelse, och verksamheten har kompletterats under hand. Driftekonomi har blivit ett av de stora slagnumren när det gäller energisidan både ifråga om värme och el. Ångpanneföreningen har här varit klart marknadsledande.

Nya verksamhetsgrenar har under åren vuxit ut på företagsträdet. Redan på 40-talet började man på allvar intressera sig för behandling av vatten avsett för ång- och hetvattensystem. På processområdet har man kommit långt då det

gäller t ex pappers- och massaindustrin och man disponerar här erfarna projekteringsgrupper. Detsamma gäller elkraftsidan, där man besitter en vid erfarenhet. Nya områden som tillkommit berör mekaniska konstruktioner, spårbunden trafik och all slags utbildning inom de egna disciplinerna såväl i Sverige som utomlands. Ett omhuldat processområde avser sulfatfabrikernas sodahus.

Ångpanneföreningens stab av specialister av olika slag har stadigt växt under de 100 åren. Ett undantag utgör dock åren närmast efter den 1 januari 1977. Den dagen fråntogs nämligen Ångpanneföreningen genom politiskt schabbel rätten att utöva besiktning på tryckkärlsområdet vilken verksamhet överfördes till ett nytt helstatligt organ. Många av besiktningsingenjörerna överflyttades då till statlig tjänst. Detta förorsakade ett tillfälligt avbräck i företagets tillväxtkurva.

I början av 1980-talet skedde en bolagisering av konsultverksamheten och bolaget AB Ångpanneföreningen är sedan 1986 börsnoterat. Den ursprungliga föreningen finns också kvar och bedriver informationsutbyte och utbildningsverksamhet inom fem sektioner för Sodahus, Matarvatten, Kraft- och Värme, Energiledarskap samt Näringslivets Miljöchefer.

Under senare decennier har en allt större del av verksamheten kommit att inriktas mot miljöfrågorna, där den långa erfarenheten av process, energi och drift utgjort en gedigen grund att bygga vidare på. Det står klart att en stor del av företagets ambitioner kommer att inriktas härpå under det nya sekel som stundar.